UNELE ASPECTE DIN JURISPRUDENȚA CtEDO PRIVIND ECHILIBRAREA DREPTURILOR: PROTECȚIA DATELOR, LIBERTATEA DE EXPRIMARE ȘI ACCESUL LA INFORMAȚII

SOME ASPECTS OF THE ECtHR JURISPRUDENCE ON BALANCING RIGHTS: DATA PROTECTION, FREEDOM OF SPEECH AND ACCESS TO INFORMATION

Lilia CHIRTOACĂ
Doctor în drept, conferențiar universitar
ORCID ID: 0000-0002-5003-647X
Email: chirtoacal@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 341.645.5:342.727 **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.10

Abstract: *If there are several „competing" guaranteed rights, as far as it is possible to achieve, we are in the presence of the simultaneous exercise of the guaranteed rights. In this sense, in various cases from its jurisprudence, the European Court of Human Rights has signaled that a „balancing" exercise with other rights is necessary, and in situations where this will not be possible, it will be decided on the limits of „competing" rights. Thus, the argument is that any infringement of a legal interest must respond to an objective of recognized general interest, be provided for by law and the measures taken, for example, the publication of personal data, must not be disproportionate and unjustified.*

Keywords: *the jurisprudence of the European Court of Human Rights, data protection, freedom of expression, access to information.*

Rezumat*: Dacă există mai multe drepturi garantate „concurente", în măsura în care este posibil, ne aflăm în prezența exercitării simultane a drepturilor garantate. În acest sens, în diverse cauze din jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a semnalat că este necesar un exercițiu de „echilibrare" cu alte drepturi, iar în situațiile în care acest lucru nu va fi posibil, se va decide asupra limitelor drepturilor „concurente". Astfel, argumentul este că orice încălcare a unui*

interes legal trebuie să răspundă unui obiectiv de interes general recunoscut, să fie prevăzut de lege, iar măsurile luate, de exemplu, publicarea datelor cu caracter personal, nu trebuie să fie disproporționate și nejustificate.

Cuvinte-cheie: *jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, protecția datelor, libertatea de exprimare, acces la informație.*

În cazul în care sunt „concurente" mai multe drepturi garantate, în măsura în care este posibil de realizat, suntem în prezența exercitării simultane a drepturilor garantate. În acest sens, în diferite cazuri din jurisprudența sa, Curtea europeană a semnalat constant că este necesar un exercițiu "de echilibrare" cu alte drepturi, iar în situațiile în care nu este posibil, se va decide asupra limitelor drepturilor "concurente". Prin urmare, argumentarea este că orice atingere adusă unui interes legal trebuie să răspundă unui obiectiv de interes general recunoscut, să fie prevăzut de lege și măsurile întreprinse, de exemplu, publicarea datelor cu caracter personal, să nu fie disproporționate și nejustificate.

În jurisprudență regăsim cazuri în care, accesul la informații se exercită în situații „concurente" cu alte drepturi garantate de Convenție, printre care dreptul la un proces echitabil, la respectarea vieții private, la libertatea de conștiință și religie. În eventualitatea unor astfel de situații "concurente" și din necesitatea unui exercițiu de echilibrare cu alte drepturi, Curtea europeană impune stabilirea unui echilibru în scopul determinării limitelor în cadrul exercitării simultane a drepturilor garantate.

Libertatea de exprimare. Accesul la informații

Libertatea de exprimare, accesul la informații joacă un rol important în respectarea altor drepturi consacrate în Convenție, iar în lipsa unei garanții solide a dreptului la libertatea de exprimare, protejat de instanțele judecătorești independente și imparțiale, nu există o țară liberă și, respectiv, un regim democratic [1, (97)3,]. Libertatea de a primi sau comunica informații sau opinii este unul din componentele libertății de exprimare, care include dreptul de a aduna informații din orice resurse legitime disponibile. În conformitate cu articolul 11 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și articolul 10 din Convenția europeană a drepturilor omului, libertatea de informare protejează atît dreptul de a transmite, cît și dreptul de a primi informații. Prin urmare, libertatea de comunicare presupune libertatea de a difuza informații, luînd în considerare libertatea publicului de a primi informații din diverse surse, în mod liber.

Libertatea de a comunica informații are o importanță însemnată pentru sistemul de guvernare liber și democratic, ce presupune și libertatea de a critica guvernul, iar limitele criticii admisibile sunt mai largi cînd se referă la acțiuni ale guvernului, deoarece într-un sistem democratic, acțiunile guvernului, sunt sub controlul nu numai al puterilor legislative și judiciare, dar și al opiniei publice.

De asemenea trebuie să menționăm, că libertatea de a comunica informații este complementară libertății de a primi informații și idei, ce include dreptul de a căuta informații, utilizînd toate sursele legitime disponibile.

Accesul la informații și dreptul la protecția datelor cu caracter personal

Accesul la documente, informații poate intra în conflict cu dreptul la protecția datelor în cazul în care accesul la un document ar dezvălui datele cu caracter personal ale altora. Prin urmare, este posibil ca solicitările de acces la documentele sau informațiile deținute de autoritățile publice să presupună echilibrarea cu dreptul la protecția datelor persoanelor ale căror date sunt cuprinse în documentele solicitate.

Dreptul la protecția datelor nu este un drept absolut, acesta trebuie echilibrat cu alte drepturi, în sensul aplicării cu respectarea domeniului de aplicare al altor drepturi concurente. În conformitate cu articolul 8 alineatul 2 din Convenția europeană a drepturilor omului, ”nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decît, în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară... pentru protecția drepturilor și libertăților altora”.

Din analiza jurisprudenței, privind domeniul de aplicare al protecției datelor cu caracter personal în contextul accesului la informații și documente publice, constatăm, că atingerea adusă dreptului la protecția datelor în ceea ce privește accesul la documente, necesită o motivare clară și întemeiată. Totodată, dreptul de acces la documente nu poate anula dreptul la protecția datelor sau alte interese legale. Astfel, orice atingere adusă unui interes legal trebuie să fie fundamentată de interesul general recunoscut, să fie prevăzut de lege și acțiunile întreprinse, precum, publicarea datelor cu caracter personal, să nu fie disproporționate și nejustificate.

Interesul public, exercitarea autorității oficiale și prelucrarea datelor cu caracter personal

Dreptul la respectarea vieții private nu poate fi un drept absolut, în sensul că poate implica limitări cu condiția că acestea sunt proporționale cu scopul legitim urmărit. Datele cu caracter personal pot fi prelucrate legal în cazul în care este necesar pentru aducerea la îndeplinire a unui obiectiv de interes public, deoarece libertatea de a primi informații in-

clude și dreptul publicului de a fi informat în mod adecvat, în special asupra problemelor de interes public.

În această ordine de idei, în jurisprudența CtEDO, unul din criteriile esențiale privind echilibrarea drepturilor se referă la măsura în care libertatea de exprimare într-un anumit caz contribuie sau nu la o dezbatere de interes public în general.

Potrivit jurisprudenței CtEDO informațiile, datele sau documentele la care se solicită acces și ar urma să fie divulgate, trebuie să se conformeze unui criteriu de interes public, care se stabilește în dependență de circumstanțele cauzei.

Interesul public presupune aspecte precum orice temă socială importantă, care afectează publicul și justifică interesul legitim de a fi informat. Interesul public vizează atît garantarea drepturilor și libertăților, cît și realizarea competențelor autorităților publice.

În jurisprudența instanței europene au fost adoptate soluții privind apărarea libertății de exprimare, în special prin presă, în cazurile în care au fost puse în discuție asemenea subiecte de interes general, precum rolul partidelor politice și dezbaterile de idei, administrarea justiției, apărarea valorilor morale, religioase.

Într-o jurisprudență constantă, instanța europeană a decis că limitele criticii admisibile sunt mai extinse în privința unui om politic, persoană publică, decît și cazul unei persoane particulare, deoarece omul politic se expune conștient unui control al faptelor sale, atît de presă, cît și de cetățeni [2, p.790].

De asemenea, pot fi incluse în categoria informațiilor de interes public orice date, surse documentare și informații faptice privind utilizarea măsurilor de supraveghere electronice (cauza Youth Initiative for Human Rights c/Serbiei pct.24), surse documentare originale pentru cercetare istorică, informații, decizii privind comisioanele aferente tranzacțiilor imobiliare (Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei, pct.42.) sau alte informații ce justifică interesul public.

Criterii de evaluare exprimate de jurisprudența CtEDO referitoare la aplicarea art.10 din Convenția europeană

Instanța europeană a elaborat o jurisprudența vastă privind domeniul de aplicare a art.10 din Convenție în diverse sfere ale vieții sociale, generalizînd astfel, un ansamblu de principii și norme.

În jurisprudența Curții, criteriile de evaluare referitoare la aplicarea art.10 din Convenția europeană și la existența unei ingerințe, se referă

la scopul cererii de informații, natura informațiilor solicitate, rolul reclamantului și disponibilitatea informațiilor. Prin urmare, ținând seama de criteriile esențiale exprimate de jurisprudență și în dependență de circumstanțele fiecărui caz în parte, se va stabili dacă și în ce măsură neacordarea accesului la informații a constituit o ingerință în exercitarea de către reclamant a dreptului la libertatea de exprimare (cazul Magyar Helsinki Bizottság c/Ungariei (MC), pct. 157).

În încheiere, menționăm că orice atingere adusă unui interes legal trebuie să răspundă unui obiectiv de interes general recunoscut, să fie prevăzut de lege, iar acțiunile întreprinse, să nu fie disproporționate, dar justificate în mod obiectiv.

Referințe:

1. JOCHEN, Abr.Frowein, Libertatea de exprimare în termenii Convenției europene pentru Drepturile Omului, Monitorul Informativ (97)3, Consiliul Europei.
2. BÎRSAN, C., Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Ediția 2. București: Editura C.H. Beck, 2010, 1887 p.ISBN 978-973-115-676-7, p. 790.